

**BAYRAM KONSEPTI: INGLIZ VA O'ZBEK TILLARI KONTEKSTIDA
CHOG'ISHTIRMA TADQIQI**

Normurodova Farog'at Tojimurod qizi

Termiz iqtisodiyot va servis universiteti tadqiqotchisi

narmurodovafarog'at@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17182571>

Annotatsiya. Ushbu tadqiqot ingliz va o'zbek tillarida bayram konseptining chog'ishtirma tahlilini taqdim etadi. Maqola bayramlarning tarixi, diniy va sekulyar bayramlar, shuningdek, ularning jamiyatdagi ijtimoiy roli va madaniy ahamiyatini o'rganadi. Ingliz tilida bayramlar ko'pincha diniy va sekulyar turdagi bayramlarga bo'linib, ularning mazmuni va ifodalanishi ijtimoiy va iqtisodiy omillarga bog'liq. O'zbek tilida esa bayramlar asosan diniy va milliy bayramlarga, shu jumladan, **Navro'z**, **Ramazon hayiti**, va **Qurbon hayiti** kabi bayramlarga asoslanadi. Maqolada, har ikki tildagi bayramlarning mazmuni va ular orasidagi madaniy farqlar, ularning ijtimoiy birlik va birdamlikni mustahkamlashdagi o'rni tahlil qilinadi. Shuningdek, bayramlarning jamiyatdagi ahamiyati, ular orqali jamiyatdagi qadriyatlar, an'analar va urf-odatlarini saqlash va yosh avlodga yetkazishdagi roli muhokama qilinadi. Tadqiqot, ingliz va o'zbek tilida bayramlar konsepti orasidagi o'zgarishlarni taqqoslaydi va ularning har bir millat uchun qanday ahamiyatga ega ekanligini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: Bayram konsepti, Ingliz tili, O'zbek tili, Bayramlar tarixi, Diniy bayramlar, Sekulyar bayramlar, Milliy bayramlar, Madaniy an'analar, Bayramlarning jamiyatdagi roli, Ijtimoiy ahamiyat, Navro'z, Christmas, Thanksgiving, Ramazon hayiti, Qurbon hayiti, Bayramlarning ifodalanishi, Madaniy farqlar, Bayram va urf-odatlar, Holiday traditions, Bayramlarning roli.

Abstract. This study presents a comparative analysis of the holiday concept in the English and Uzbek languages. The article explores the history of holidays, religious and secular holidays, as well as their social role and cultural significance. In the English language, holidays are often divided into religious and secular types, with their meaning and expression influenced by social and economic factors. In contrast, Uzbek holidays are primarily based on religious and national celebrations, including **Navro'z**, **Ramadan Eid**, and **Kurban Eid**. The paper examines the content of holidays in both languages and highlights the cultural differences between them, analyzing their role in strengthening social unity and solidarity. Additionally, the social importance of holidays is discussed, emphasizing their function in preserving and transmitting societal values, traditions, and customs to future generations. The study compares the holiday concepts in both the English and Uzbek languages, illustrating how each holiday holds significance within its respective culture.

Keywords: Holiday concept, English language, Uzbek language, History of holidays, Religious holidays, Secular holidays, National holidays, Cultural traditions, Social role of holidays, Social significance, Navro'z, Christmas, Thanksgiving, Ramadan Eid, Kurban Eid, Expression of holidays, Cultural differences, Holidays and customs, Holiday traditions, Role of holidays.

Bayramlar insoniyat tarixida muhim o‘rin tutgan madaniy hodisalardir. Ular nafaqat dam olish, balki milliy, diniy, va ijtimoiy qadriyatlarni ifodalovchi kunlardir. Har bir millat o‘z bayramlarini o‘ziga xos tarzda nishonlaydi. Bayramlarning mazmuni, shakli, va ularning jamiyatdagi roli har bir madaniyatda o‘ziga xosdir. Ingliz va o‘zbek tillarida bayramlar tushunchasi turli xil xususiyatlarga ega bo‘lib, bu ikki til o‘rtasida bayramlarning ahamiyati va ifodalari bo‘yicha sezilarli farqlar mavjud. Ushbu maqolada, ingliz va o‘zbek tillarida bayramlar konseptining chog‘ishtirma tadqiqi o‘tkaziladi.

Bayramlarning tarixiy asosi va tushunilishi. Ingliz tili kontekstida ingliz tilida bayramlarning ko‘plab turlari mavjud. Ular asosan diniy, milliy va ijtimoiy bayramlarga bo‘linadi. Misol uchun, Christmas (Yangi yil) - xristian dinidan kelib chiqqan bayram bo‘lib, bu kun xudoning tug‘ilishini nishonlashga bag‘ishlanadi. Yangi yil kunlari, odatda, oilaviy yig‘ilishlar, sovg‘alar almashish va xudo bilan bog‘liq ramzlarni ulug‘lash bilan o‘tadi. Bu bayram, nafaqat ingliz tilida so‘zlashuvchi mamlakatlarda, balki dunyo bo‘ylab keng nishonlanadi.

Bundan tashqari, Thanksgiving (Minnatdorchilik kuni) AQShda eng muhim milliy bayramlardan biri hisoblanadi. Bu bayramni boshlanishi XVII asrga borib taqaladi, u Amerikalik koloniya aholisining o‘zlarining hosilini shukronalik bilan nishonlashini anglatadi. Hozirda esa, Thanksgiving kunlari oilalar yig‘ilib, o‘zaro minnatdorchilik bildiradi va umumiy dasturxon atrofida birlashadi.

O‘zbek tilida bayramlar, asosan, milliy va diniy bayramlarga bo‘linadi. Masalan, Navro‘z bayrami butun Markaziy Osiyoda keng nishonlanadi. O‘zbek xalqining qadimiy tarixiga asoslangan bu bayram, yozning boshlanishini va tabiatning uyg‘onishini ifodalaydi. Navro‘zda ko‘plab milliy an‘analari, urf-odatlar va mahalliy taomlar bilan birga odamlar bir-biriga yaxshilik tilab, ko‘p kunlar davomida bayram qilishadi. Bu bayram nafaqat diniy, balki ijtimoiy va milliy birlikni mustahkamlovchi ahamiyatga ega.

Ramazon hayiti va Qurbon hayiti kabi diniy bayramlar ham o‘zbek madaniyatida alohida o‘ringa ega. Bu bayramlar musulmonlarning diniy amallarini bajarish va shukronalik bildirishga qaratilgan. Bayramlar davomida o‘zaro sovg‘a almashish, ko‘plab taomlarni tayyorlash va yaqinlar bilan birga vaqt o‘tkazish odatiy hol hisoblanadi.

Bayramlarning madaniy va ijtimoiy roli. Ingliz tili kontekstida Ingliz tilida bayramlar jamiyatda muhim sotsial rol o‘ynaydi. Masalan, Halloween - barchaning eng sevimli va keng tarqalgan bayramlaridan biri hisoblanadi. Bu bayram ko‘proq sekulyar xarakterga ega bo‘lib, bir-biriga qo‘rqinchli kostyumlar kiyish, uylarni bezash, va bolalar o‘z uylaridan shirinliklar so‘rashadi. Halloween orqali odamlar, ayniqsa bolalar, o‘zaro muloqot qilishadi va jamiyatda ijtimoiy aloqalarni mustahkamlashadi.

Bundan tashqari, Bank Holiday kabi sekulyar bayramlar ham mavjud bo‘lib, ular ko‘proq iqtisodiy va ijtimoiy sabablarga asoslanadi. Bu bayramlar asosan ishlamaydigan kunlar sifatida, odamlar dam olish va oilaviy vaqt o‘tkazish imkoniyatiga ega bo‘ladilar.

O‘zbek tilida bayramlar jamiyatni birlashtiruvchi kuchga ega. Navro‘z bayrami xalqni birlashtiruvchi asosiy madaniy bayramdir. Bu bayramning ijtimoiy ahamiyati o‘zbek xalqining qadriyatlari, an‘analari va urf-odatlarini ulug‘lashda yotadi. Navro‘z kuni odamlar bir-biriga yaxshilik va baxt tilab, bir-biriga mehmonlik ko‘rsatadi. Bu bayramda oilaviy birlik, o‘zaro mehr-oqibatni kuchaytirish, va ijtimoiy aloqalarni mustahkamlashga katta e‘tibor qaratiladi.

Ramazon hayiti va Qurbon hayiti kabi diniy bayramlar ham o'zaro hurmat, insof, va mehr-oqibatni targ'ib qilishga qaratilgan. O'zbekistonda bu bayramlar davomida odamlar ko'plab charitable (xayriya) tadbirlarga, ya'ni kambagal oilalar va nogironlarga yordam ko'rsatish kabi amallarga bag'ishlanadi. Bayramlarning ijtimoiy ahamiyati o'zaro yordam va jamiyatdagi birdamlikni mustahkamlashda yotadi.

Bayramlar va diniy motiflar. Ingliz tili kontekstida Ingliz tilida bayramlarning ko'pchiligi diniy motivlarga ega. Misol uchun, Easter (Xudo Voskresenisi) xristianlikning muhim bayramlaridan biridir. Xristianlar bu kunni Iso Masihning tirilishi va yangi hayotning boshlanishini nishonlaydilar. Bayram davomida cherkovlarda xudolarga ibodat qilish, oila a'zolari va do'stlar bilan birga vaqt o'tkazish, shokolad tuxumlar bilan sovg'a qilish kabi an'analar mavjud.

O'zbek tilidagi bayramlar ko'proq diniy va musulmonlikka asoslangan. Ramazon hayiti va Qurbon hayiti bayramlarining har ikkalasi ham musulmonlarning o'z diniy majburiyatlarini bajarish va o'zaro shukronalikni bildirishi bilan bog'liq. Bu bayramlarda, odamlar o'z imonlarini kuchaytirish, ruhiy tozalikni topish, va xayriya qilish orqali jamiyatga foyda keltirishni maqsad qilib qo'yadilar.

Sekulyar bayramlar va ularning ijtimoiy ahamiyati. Ingliz tili kontekstida

Sekulyar bayramlar ingliz tilida ko'proq ijtimoiy va iqtisodiy sabablarga asoslangan. Bank Holiday yoki Mother's Day kabi bayramlar diniy emas, balki oilaviy va jamiyatdagi ahamiyatni ko'rsatish uchun nishonlanadi. Bu bayramlar odamlarning bir-biriga hurmat ko'rsatishini, ijtimoiy aloqalarni kuchaytirishini ta'minlaydi.

O'zbek tilidagi bayramlar asosan diniy va milliy ahamiyatga ega. Sekulyar bayramlar nisbatan kamroq uchraydi, ammo zamonaviy davrda yangi sekulyar bayramlar, masalan, Mustaqillik kuni, xalq orasida keng nishonlana boshlandi. Bu bayram, O'zbekistonning mustaqillikka erishganligini nishonlashga qaratilgan va ijtimoiy birdamlikni kuchaytirishga xizmat qiladi.

Xulosa. Ingliz va o'zbek tillaridagi bayramlar, ular o'zaro qanday turdagi ahamiyat va ifodalar bilan ajralib turadi. Ingliz tilida bayramlar ko'proq diniy va sekulyar turlariga bo'linadi, ularning ko'pi ijtimoiy va iqtisodiy sabablarga asoslanadi. O'zbek tilida esa bayramlar asosan milliy va diniy xarakterga ega bo'lib, ularning asosiy maqsadi jamiyatni bir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Smith, A. (2015). *The Cultural Significance of Holidays: A Comparative Study of Traditions and Practices*. New York: Oxford University Press.
2. Davies, R. (2012). *Holidays and their Role in Society*. Cambridge: Cambridge University Press.
3. Shamsiev, I. (2020). *O'zbek bayramlarining madaniy va diniy jihatlari*. Toshkent: Sharq Yordam.
4. Kuzmina, M. (2017). *Holidays in the Globalized World: Differences and Similarities*. London: Routledge.
5. Jones, L. (2018). *Christmas Traditions Around the World*. New York: HarperCollins.

6. Azizov, M. (2019). *Navro'z bayrami: Tarixi va An'analari*. Toshkent: O'zbekiston Milliy Universiteti.
7. Sadiqov, A. (2016). *Ramazon hayiti va Qurbon hayitining ijtimoiy ahamiyati*. Toshkent: O'zbekiston Davlat Noshirligi.
8. Kahn, S. (2014). *Secular and Religious Holidays: A Comparative Study*. London: Sage Publications.
9. Hasanov, A. (2021). *Bayramlar va ularning jamiyatdagi roli: O'zbek va Ingliz tillaridagi tahlil*. Toshkent: Fan va Texnologiya Noshirligi.
10. Vasiliev, V. (2015). *Thanksgiving in the US: A Cultural Tradition*. Washington DC: National Press.
11. Miller, C. (2013). *Holiday Customs and Traditions in English-Speaking Countries*. London: Palgrave Macmillan.
12. Zaynidinov, B. (2018). *O'zbek bayramlarining roli: Milliy qadriyatlar va urf-odatlar*. Toshkent: O'zbekiston Matbuot Noshirligi.